

NORGES HØYESTERETT

Den 23. oktober 2014 avsa Høyesterett dom i

HR-2014-02065-A, (sak nr. 2014/562), straffesak, anke over dom,

A (advokat Harald Stabell)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Thomas Frøberg)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Ringnes**: Saken gjelder fastsettelsen av minstetiden ved forvaring. Spørsmålet er hvordan minstetiden skal fastsettes når en person dømmes til forvaring i en dom som gjelder forhold som er begått før en tidligere domfellelse, og hvor det fastsettes en felles frihetsstraff i medhold av straffeloven § 64.
- (2) A ble ved Høyesteretts dom 22. desember 2011, Rt. 2011 side 1789, dømt til fengsel i 15 år. To dommere stemte for forvaring med en tidsramme på 15 år og en minstetid på 10 år.
- (3) Grunnlaget for domfellelsen var en lang rekke "ekstraordinært alvorlige" seksuallovbrudd, se avsnitt 88 i Høyesteretts dom. A har en eldre datter som vitnet i straffesaken mot moren. Hun forklarte at hun hadde blitt seksuelt misbrukt og mishandlet av moren og stefaren i perioden før moren fikk de to minste barna som var blant de fornærmede i den første straffesaken. Ved Nedre Romerike tingretts dom 5. april 2013, og deretter ved Eidsivating lagmannsretts dom 19. februar 2014, ble A dømt for en rekke forhold, hvor det mest alvorlige var utuktig omgang med datteren over en periode på to år fra hun var om lag seks år. I tillegg ble A dømt for medvirkning til seksuelle overgrep fra stefarens side, og for grov fysisk og psykisk mishandling av datteren i en periode av omtrent åtte år, fra datteren var fire år gammel.
- (4) I tingrettens dom 5. april 2013 ble det utmålt en fellesstraff etter straffeloven § 64 første ledd med Høyesteretts dom 22. desember 2011. Straffen ble satt til forvaring, med en tidsramme på 14 år og en minstetid på 7 år. Ved beregningen tok tingretten utgangspunkt

i en tidsramme på 17 år og en minstetid på 10 år. Etter fradrag for den tiden som A hadde sonet av Høyesteretts dom, som på domstidspunktet var omtrent 3 år, ble tidsrammen og minstetiden satt til henholdsvis 14 og 7 år.

(5) Nedre Romerike tingretts domsslutning for så vidt gjelder straffekravet lød slik:

"1. A, født 00.00.1964, dømmes for overtredelse av straffeloven § 195, 1.ledd, 1. og 2. straffalternativ (for perioden t.o.m. 21. mai 1992) og straffeloven § 195, 1.ledd, 1. og 2. straffalternativ, jf 2.ledd, jf § 213 (for perioden f.o.m. 22. mai 1992), straffeloven § 192, 1.ledd, 1. og 2. straffalternativ, jf § 213 (slik bestemmelsene lød før lovendring av 22. mai 1998 nr. 31), straffeloven § 207, 1.ledd, 1. og 2. straffalternativ og 2. ledd (slik bestemmelsen lød før lovendring av 11. august 2000 nr. 76) og straffeloven § 219, 1.ledd, 2. straffalternativ, jf 2.ledd (slik bestemmelsen lød før lovendring av 21. desember 2005 nr. 131), alt sammenholdt med straffeloven § 64 første ledd, til forvaring med en lengstetid på 14 år og en minstetid på 7 år som en fellesstraff med Høyesteretts dom av 22.12.2011."

(6) A anket dommen til Eidsivating lagmannsrett. Anken gjaldt bevisvurderingen under skyldspørsmålet, straffutmålingen, lovanvendelsen og oppreisningserstatningen.

(7) Lagmannsretten avsa dom 19. februar 2014 med slik domsslutning for så vidt gjelder straffekravet:

"1. A, født 00.00.1964, dømmes for overtredelse av:

- straffeloven § 195 første ledd første straffalternativ (for perioden til og med 21. mai 1992) og straffeloven § 195 første ledd første og annet straffalternativ jf annet ledd jf § 213 (for perioden fra og med 22. mai 1992),
- straffeloven § 192 første ledd første og annet straffalternativ jf § 213 (slik bestemmelsene lød før lovendring av 22. mai 1998 nr. 31),
- straffeloven § 207 første ledd første straffalternativ (slik bestemmelsen lød før lovendring av 11. august 2000 nr. 76) og
- straffeloven § 219 første ledd første straffalternativ jf annet ledd (slik bestemmelsen lød før lovendring av 21. desember 2005 nr. 131)

alt sammenholdt med straffeloven § 62 første ledd og § 64 første ledd, til forvaring med en tidsramme på 14 – fjorten – år og 1 – en – måned og en minstetid på 8 – åtte – år og 1 – en – måned som en fellesstraff med Høyesteretts dom av 22. desember 2011."

(8) Lagmannsretten beregnet minstetiden annerledes enn tingretten. Da lagmannsretten avsa dommen hadde A sonet omtrent 3 år og 11 måneder av Høyesteretts dom. Retten tok utgangspunkt i 12 år, som er to tredjedels soning av en alternativ frihetsstraff på 18 år, og gjorde så fradrag for den del som var sonet. Dette ga en minstetid på 8 år og 1 måned.

(9) A har anket lagmannsrettens straffutmåling og lovanvendelse til Høyesterett. Om minstetiden er det anført at den tid som er sonet av den tidligere dom skal telle med ved beregningen, og at minstetiden ikke kan overstige ti år. Høyesteretts ankeutvalg besluttet 8. mai 2014 å henvise beregningen av minstetiden til behandling i avdeling.

- (10) Aktor har i brev 29. september 2014 til Høyesterett opplyst at påtalemyndigheten etter ny vurdering er kommet til at straffeloven § 64 gjelder ved fastsettelsen av minstetiden. Utgangspunktet skal etter påtalemyndighetens syn da tas i en minstetid på ti år, og deretter skal det gjøres fradrag for sonet tid frem til Høyesterett avsier dom.
- (11) Påtalemyndigheten og forsvarer har etter dette det samme syn på minstetidens beregning og lengde, og begge har lagt ned påstand om at minstetiden skal settes til fem år og fem måneder.
- (12) *Mitt syn på saken*
- (13) Saken gjelder fastsettelsen av minstetiden når det idømmes forvaring for forhold som ble begått før tidligere dom i en annen sak mot domfelte.
- (14) Etter straffeloven § 39 e kan minstetiden for forvaring ikke overstige 10 år. Lagmannsretten har fastsatt en minstetid på 8 år og 1 måned. Da lagmannsretten avsa dom, hadde A sonet 3 år og 11 måneder av Høyesteretts dom. En begjæring om prøveløslatelse etter § 39 f første ledd kan tidligst fremsettes ved utløpet av minstetiden, se Høyesteretts dom 16. oktober 2014 i sak 2014/1448, avsnitt 24. Etter resultatet i lagmannsretten vil da A ha sonet 12 år før hun kan begjære prøveløslatelse.
- (15) Dette reiser spørsmål om minstetiden ved forvaring – når det avsies etterskuddsdom – kan overstige ti år.
- (16) Straffeloven § 39 e tredje ledd gir ikke svar på dette spørsmålet. Det bestemmes her at "[t]idligere idømt fengselsstraff faller bort når forvaring idømmes". Høyesterett har i Rt. 2012 side 1114 fremholdt at "bortfaller" bare betyr at fengselsstraffen ikke kan fullbyrdes når det er gitt dom på forvaring. Heller ikke lovforarbeidene eller juridisk litteratur tar stilling til problemstillingen.
- (17) Lagmannsretten har utmålt minstetiden etter prinsippene som ble anvendt i Rt. 2012 side 1114, se avsnitt 35. Etter mitt syn avklarer imidlertid denne dommen ikke hvordan minstetiden skal fastsettes i vår sak, fordi saken gjaldt en annen situasjon. Domfelte ble her dømt til forvaring for et forhold som ble begått etter en tidligere dom – i soningstiden, se avsnitt 6 i dommen. Ved beregningen av minstetiden tok Høyesterett utgangspunkt i når prøveløslatelse ville ha skjedd hvis den tidligere fengselsdommen og den alternative fengselsstraffen for det nye straffbare forholdet ble slått sammen, se avsnitt 35.
- (18) I vår sak skal det avsies en etterskuddsdom – en dom for straffbare forhold som ble begått før de forhold som ble pådømt i den tidligere dom. Det fremgår da av straffeloven § 64 første ledd første punktum:
- "Fældes nogen, som allerede er idømt Straf, for nogen forud for Dommen forøvet Forbrydelse eller Forseelse, iagttages ved Straffens Fastsættelse, at Reglerne i §§ 62 og 63 saavidt muligt sker Fyldest."**
- (19) Formålet er å unngå at straffen blir strengere enn den hadde blitt ved samtidig pådømmelse, se Matningsdal og Bratholm "Straffeloven kommentarutgave", 2. utgave, side 561.

- (20) Forvaring er en frihetsstraff etter straffeloven § 15, og det er ikke tvilsomt at fastsettelse av minstetid etter § 39 e omfattes av § 64 jf. § 62.
- (21) Fellesstraffen på forvaring for A skal etter dette fastsettes som om forholdene som ble pådømt i Høyesteretts dom 22. desember 2011 og forholdene som pådømmes i foreliggende sak, pådømmes under ett. Det følger da av straffeloven § 39 e at minstetiden ikke kan overstige ti år. Ved fastsettelse av minstetiden skal det derfor tas utgangspunkt i ti år og så gjøres et fradrag for den delen av den tidligere dom som er sonet.
- (22) A har sonet omtrent fire år og syv måneder, og forsvarer og påtalemyndigheten har begge nedlagt påstand om at minstetiden fastsettes til fem år og fem måneder.
- (23) I lagmannsrettens dom må også tidsrammen endres, som følge av at A nå har sonet ytterligere 8 måneder. Ny tidsramme blir 13 år og 5 måneder.
- (24) Jeg stemmer for denne

D O M :

I lagmannsrettens dom, domsslutningen punkt 1, gjøres den endring at tidsrammen for forvaringen settes til 13 – tretten – år og 5 – fem – måneder, og minstetiden settes til 5 – fem – år og 5 – fem – måneder.

- (25) Dommer **Bull:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (26) Dommer **Indreberg:** Likeså.
- (27) Dommer **Bårdsen:** Likeså.
- (28) Dommer **Gjølstad:** Likeså.
- (29) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

I lagmannsrettens dom, domsslutningen punkt 1, gjøres den endring at tidsrammen for forvaringen settes til 13 – tretten – år og 5 – fem – måneder, og minstetiden settes til 5 – fem – år og 5 – fem – måneder.

Riktig utskrift bekreftes: